

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju MISIJA NA KOSOVU

Nezavisne agencije i institucije u kosovskoj demokratiji Decembar 2007

Pregled izveštaja

Nezavisne institucije predstavljaju kamen temeljac demokratije. One predstavljaju ključni elemenat podele ovlašćenja, osiguravaju mehanizme provere i ravnoteže vlasti i poštovanje vladavine prava. Na Kosovu, nezavisni organi preuzimaju sve veće odgovornosti koje su se prethodno nalazile u rukama međunarodne zajednice. Međutim, ovi nezavisni organi suočavaju se sa poteškoćama u svojim odnosima sa Vladom i Skupštinom koji bi eventualno mogli podriti njihovu održivost i oslabiti mladu kosovsku demokratiju.

Nezavisne institucije jesu, kao i Vlada, odgovorne ljudima Kosova putem predstavnika izabranih od strane ljudi u Skupštini Kosova. Skupština stoga ima ulogu da obezbedi da nezavisni organi ispunjavaju svoje mandate predviđene važećim zakonima.

Kako bi ispunili svoje funkcije regulisanja i praćenja izvršnog ogranka vlasti, ovi organi treba da budu nezavisni, što znači da njihov rad ne bi trebalo da bude pod političkim uticajima ili pod kontrolom bilo kog organa izvršnog ogranka vlasti. Prema evropskim standardima, osnovni uslovi zahtevani od strane nezavisnih agencija jesu:

- 1) finansijska nezavisnost, pružena dovoljnim finansijskim sredstvima za obavljanje njihovih funkcija uz potpunu radnu samostalnost;
- 2) nezavisnost u imenovanjima i mandatima, kako bi se osiguralo da se imenovanja vrše na osnovu zasluga i na transparentan način i da su članovi odbora i osoblje nezavisnih institucija u mogućnosti da rade bez straha od otpuštanja iz arbitrarnih ili političkih razloga; i
- 3) nezavisnost od mešanja u odlučivanje, kako Vlada ne bi imala nikakav uticaj nad odlukama donetim od strane nezavisnih institucija a izvršni organi vlasti poštovali i primenjivali odluke donete od strane nezavisnih institucija.

Nezavisni organi koji vrše nadzornu i regulatornu funkciju od ključnog su značaja za nastavljeno ojačavanje mlade kosovske demokratije i zaštitu njenih mladih institucija. Kao posledica istog, zaštita nezavisnih organa u interesu je ljudi Kosova. Adekvatna zaštita nezavisnih organa takođe je jasan znak posvećenosti Vlade prema demokratskim i evropskim standardima.

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju

MISIJA NA KOSOVU

Nezavisne agencije i institucije u kosovskoj demokratiji

Decembar 2007

Ovaj dokumenat pokazuje da se pored činjenice da se demokratski sistem na Kosovu oslanja na nezavisni nadzor i parametre za jačanje podele vlasti, ona nezavisna tela (institucije i agencije) koje imaju mandat da se time bave još uvek se suočavaju sa poteškoćama u svojim odnosima sa vladom i skupštinom. Ovo bi na kraju moglo da ugrozi njihovu održivost i da oslabi mladu kosovsku demokratiju. Pored toga, pošto nezavisna tela rade najpre u interesu naroda Kosova, ovaj dokumenat ima za cilj da upozna opštu javnost sa konceptom nezavisnih institucija, njihovim trenutnim statusom i problemima sa kojima se one suočavaju. Primeri u ovom dokumentu su uzeti od strane stručnih OEBS-ovih savetnika koji rade sa nezavisnim institucijama.

Šta je nezavisna institucija?

Nezavisne institucije su osnova demokratije. One su ključni elemenat raspodele vlasti, koje vrše kontrolu vlasti i poštovanje vladavine zakona.¹ Na Kosovu kao i u drugim demokratijama postoji nekoliko vrsti nezavisnih tela koja vrše funkcije nadzora i regulisanja. Ona mogu da se podele na dva tipa a: 1) institucije za nezavisno dobro upravljanje i ljudska prava, koje imaju nadzorne funkcije nad vladom i obično nemaju značajne troškove iz svojih sopstvenih sredstava; i 2) nezavisne agencije i regulatori koji izvode regulatornu funkciju ili funkciju davanja dozvola i često prikupljaju takse. Vidi Aneks 1 na kome se nalazi lista i kratak opis nezavisnih agencija koje funkcionišu na Kosovu.

Nezavisna tela na Kosovu preuzimaju sve veće odgovornosti koje je prethodno bila preuzela međunarodna zajednica. U stvari, većina tih tela je stvorena od strane UNMIK-a koja su sada preneti, ili su u procesu prenošenja na domaće institucije. PIS je takođe odobrio ovu važnu demokratsku osobinu; 2006. je osnovao Agenciju protiv korupcije i trenutno završava prenos nadležnosti Nezavisnog nadzornog odbora.

Nezavisne, ali odgovorne

„Nezavisnost“ ne podrazumeva „neodgovornost“, već potrebu za „nezavisnošću od izvršnog organa“. U stvari, veoma je važno da ove institucije ostanu odgovorne. One moraju nastaviti da poštuju zakone i uredbe u vezi javnog finansiranja i odgovornosti; to je posebno važno imajući u vidu da nezavisna tela rade na osnovu direktnog dodeljivanja javnih sredstava ili, kao u slučaju mnogih regulatora, preko naplata za dozvole od onih koje regulišu.

---

¹ U Evropi, nezavisne agencije su nastale kao odgovor na potrebe građana. Uloga i funkcije ovih nezavisnih agencija nisu statične. U nekim zemljama, nove kancelarije i institucije se stalno dodaju u skladu sa potrebama.

Ono što je najvažnije jeste da su nezavisne institucije, kao i Vlada, odgovorne narodu Kosova preko narodnih predstavnika u Skupštini Kosova. Uloga Skupštine je stoga da osigura da nezavisna tela ispunjavaju svoje mandate određene važećim zakonima. Na Kosovu, kao i u većini zemalja i regiona, takve institucije izveštavaju skupštini o svojim nalazima, koja takođe preuzima odgovornost za proces imenovanja i trebalo bi da garantuje nezavisnost tih tela u ime naroda koji predstavlja.

U svakoj demokratiji (a posebno u tranzicionoj demokratiji kao na Kosovu), razvoj nezavisnih institucija je stalno prisutan. U cilju da se obavesti javno mnjenje i pomogne kreatorima politike, sledeći odeljci i preporuke su zasnovani na iskustvu OEBS-a u radu sa nezavisnim agencijama i na Kosovu i u drugim regionima. Tokom postojećeg tranzicionog perioda Kosova, nezavisne agencije pojačano vrše ulogu koju je prethodno imala međunarodna zajednica. Osiguravanje održivosti ovih agencija služi tome da se ojača demokratija na Kosovu.

Uslovi za nezavisnost

Kako bi ispunjavala svoje funkcije regulisanja i nadgledanja izvršnih organa, ova tela moraju biti nezavisna, što znači da njihov rad ne bi trebalo da bude pod političkim uticajem ili kontrolom izvršnog organa. Ako, na primer, Kancelariju generalnog revizora imenuje i raspušta direktno vlada, kako bi onda Generalni revizor mogao biti nezavistan, ako to mesto kontroliše vlada koju bi inače Kancelarija generalnog revizora trebalo da kontroliše? Iz tog razloga, imenovanje je obično u delokrugu skupštine uz određenu proceduru kako bi se osiguralo da imenovana lica mogu delovati nezavisno. To pokazuje da nezavisnost ovih institucija mora biti odobrena zakonom, i da Vlada i Skupština moraju efikasno sprovesti taj zakon. Prema evropskim standardima,² bitni uslovi koje zahtevaju nezavisne agencije su sledeći:

- Finansijska nezavisnost
- Nezavisnost u imenovanju i obavljanju funkcije
- Nezavisnost od uplitanja u proces odlučivanja

---

² Vidi na primer TAIEX (ili Razmena tehničke pomoći i informacija a to je instrument Evropske komisije koji pomaže zemljama u približavanju, primeni i sprovođenju zakona EU) izveštaj o Kosovskim nezavisnim regulatornim agencijama, studija koju je sprovela Direkcija Evropske komisije za proširenje od 26. februara do 2. marta 2007. godine kako bi se ocenili nezavisni ekonomski regulatori.

Finansijska nezavisnost

Finansijska nezavisnost je preduslov za celovitu funkcionalnu autonomiju nezavisnih agencija od izvršnog ogranka. U osnovi to znači da je nezavisnom telu dato dovoljno sredstava da obavlja svoju funkciju, i vlada ne može da pretpostavi da će smanjiti ove fondove (plate ili stepen zaposlenih) ili da ih samovoljno povuče. Institucije i agencije moraju da budu finansijski odgovorne za fondove koje dobijaju i ne treba da budu deo političke kontrole. Bez ove garancije, nezavisnost je ugrožena pošto vladi daje sredstva da kontroliše donošenje odluka u agencijama. Takva kontrola se ne može upražnjavati kroz godišnji tok budžeta i delimične dodele sredstava tokom budžetske godine. Finansijska nezavisnost mora biti zagarantovana zakonom, zakon se mora poštovati i vlada ga mora sprovesti, a posebno Ministarstvo ekonomije i finansija (MEF).

Godišnji proces budžeta vlade

Kosovska vlada je pod jakim pritiskom Međunarodnog monetarnog fonda da razvije uravnoteženi godišnji budžet sa ograničenim resursima, uključujući i kroz smanjenje njene javne službe. To podrazumeva ustupke svih institucija, uključujući i nezavisne agencije, od kojih se očekuje da podnesu odgovarajuće predloge budžeta. MEF je, prethodnih godina, zadržao ili povukao prethodno finansiranje iz budžeta od nezavisnih institucija kako bi mogao da ta sredstva prenese ministarstvima i drugim agencijama, često na osnovu odluka donetih u kabinetu i na drugim sastancima visokog nivoa gde nezavisne agencije nisu zastupljene.

Ipak, Vlada mora razumeti specifične potrebe svake agencije pre nego što nasumice odredi limit budžeta. Institucije koje nemaju sopstveni izvor prihoda kolektivno čine samo mali deo budžeta Kosova. One su veoma isplativi sistem, imajući u vidu vitalnu demokratsku funkciju koju obavljaju u nadgledanju propisnog funkcionisanja mnogih drugih javnih institucija.

Pored toga, većina zaposlenih u ovim institucijama su profesionalci; smanjenje njihovog budžeta stoga ima disproporcionalno negativni uticaj na održivost ovih institucija. Zaista, one nemaju strukture slične strukturi ministarstva, koje se obično oslanja na visoki broj administrativnog osoblja (struktura piramide). Ova strukturalna razlika bi trebalo da se u potpunosti uzme u obzir pre nego što se nametne limit budžeta. To je posebno slučaj za institucije koje su u procesu tranzicije, u početnoj fazi formiranja (Agencija protiv korupcije, na primer) ili zato što ulaze u novu fazu programa (Kosovski institut za pravosuđe). Nažalost, MEF je često odbijao da isplaćuje naknade određenim odborima i savetima, kao što su Savet i Odbor za medijske žalbe Nezavisne komisije za medije (NKM) i Odbor Kosovskog instituta za pravosuđe (KIP).

Dodatna poteškoća sa kojom se nezavisna tela suočavaju je ta da ona trenutno nemaju institucionalne mehanizme preko kojih se mogu zaštititi od vladinog uplitanja u njihove budžete. Zbog njihovog nezavisnog statusa, ona nemaju glasa u samoj vladi kako bi zaštitila svoje interese i lobirala za svoju korist. To je posebno štetno kada se odvijaju konačni pregovori o dodeli budžeta unutar vlade.

U skladu sa TAIEX ocenom koja naglašava „potencijalni okvir neprikladnog uticaja... ako budžete određuju ministarstva, a ne Skupština“, očigledno je da je jedini

nadležni organ za razmatranje predloga budžeta za nezavisne institucije Skupština Kosova. U tom smislu, odbor agencija koje naimenuje Skupština bi trebalo da osigura da su predlozi prikladni i da ispunjavaju uslove predviđene važećim zakonom u vezi sa upotrebom javnih sredstava u osnivačkim aktima odgovarajućih agencija. MEF bi trebalo da nadgleda proces samo sa tehničke tačke gledišta, dok je uloga Skupštine da da saglasnost za tražene budžete.

Skupština Kosova je ranijih godina imala manju ulogu u budžetskom procesu, gde je učestvovala samo na kraju, u osnovi samo formalno pošto su troškove za Kosovski konsolidovani budžet već sastavili i usvojili Vlada i Ekonomski i Fiskalni savet. Pozitivno je to da je jula 2007. godine skupštinski Odbor za budžet i finansije održao okrugli sto od dva dela o strukturalnim poteškoćama na koje nailaze nezavisne institucije u pogledu budžetskog procesa. Odbor je usvojio izveštaj sa sastanka Okruglog stola u kome su date neke konkretne preporuke, uključujući da odbor treba da pozove ministra da učestvuje na sastancima odbora i razmatranju relevantnih zakona. To pokazuje veću spremnost da se preduzme aktivna uloga u odbrani autonomije nezavisnih institucija pre nego što se završi budžetski proces, a to bi trebalo podsticati u budućim budžetskim ciklusima.

Raspodela sredstava

Postoje dokumentovani primeri kada MEF nije raspodelilo ceo iznos godišnjeg budžeta koje su tražile nezavisne institucije. U 2007. godini ni jedna nezavisna institucija dobrog upravljanja nije dobila celokupan iznos koji je tražila. Kosovski institut za pravosuđe (KIP) dobio je samo dve trećine iznosa koji je tražio za 2007. godinu, a druge institucije, kao što su Institucija ombudsmana i Centralna izborna komisija dobile su samo dodatna sredstva nakon intervencije međunarodne zajednice. U predlogu budžeta ministarstva za 2008. godinu, neka nezavisna tela kao što su Institucija ombudsmana su morali da uveliko smanje fondove. Na primer budžet Kosovskog instituta za pravosuđe za 2008. je smanjen za 41 % od zatraženog iznosa. Novi zakon kojim se KIP uspostavlja kao potpuno domaća institucija ovom institutu daje zakonsku obavezu da sprovodi nove programe, što neće biti moguće sa budžetom i sistematizacijom radnih mesta koje nameće MEF. Ima i drugih primera gde neodgovarajuće finansiranje iz Kosovskog konsolidovanog budžeta nezavisna tela sprečava da na odgovarajući način sprovode svoje pojedinačne mandate. Takva ograničavanja budžeta u velikoj meri ugrožavaju održivost ovih nezavisnih institucija.

Nezavisnost u imenovanju i obavljanju funkcije

Da bi bila stvarno nezavisna, imenovanja za odbor moraju biti transparentna i određena na osnovu zasluga, i neophodno je da članovi i zaposleni odbora institucije mogu da rade bez straha od otpuštanja iz proizvoljnih ili političkih razloga. Da bi se garantovao ovaj osnovni princip, obično se smatra da je imenovanje i otpuštanje članova odbora moguće samo nakon glasanja Skupštine. Pored toga, u zakonu treba eksplicitno da stoji pod kojim okolnostima može da dođe do takvih naimenovanja i otpuštanja. Takav je slučaj sa većinom nezavisnih agencija, s određenim razlikama u zavisnosti od vrste institucije.

U slučaju Institucije ombudsmana, bilo je pokušaja da se obezbedi transparentnost postupka imenovanja tako što bi Skupština izdala poziv za javne nominacije od strane institucija koje rade na promovisanju, zaštiti i praćenju ljudskih prava i osnovnih

sloboda. Postupak zapošljavanja i glasanja je u rukama Skupštine, koja treba da izabere ombudsmana glasom apsolutne većine da bi se obezbedio visoki stepen političke nezavisnosti. Slično tome, Savet NKM je napravio uži izbor koristeći javne nominacije i proces provere pre nego što se uži izbor podnese Skupštini na izbor i ratifikaciju.

Međutim, u oba ova slučaja, primećena su velika kašnjenja u postupku. Skupština mora da ima važnu ulogu u razmatranju izveštaja nezavisnih institucija (i da preuzima mere kada je to potrebno), ratifikaciji imenovanja i otpuštanja članova odbora, i u obezbeđivanju da su one odgovorne za trošenje javnih sredstava. Tako je Skupština odgovorna da osigura da ona igra efikasnu ulogu i da ne dovodi do neopravdanih posledica po institucije ako ne imenuje članove blagovremeno ili ne razmatra izveštaje.

Još jedan problem na koji nailaze nezavisne agencije vezan je za pokušaje nekih ministarstava da uspostave paralelne institucije u okviru svojih odeljenja koje obavljaju slične funkcije, ali direktno odgovaraju ministarstvu. Takav mehanizam ne samo da stvara nepotrebno udvajanje, nego može i da se vidi kao način za podriivanje i zamenu uloge organa za nezavisni nadzor i regulatora sa internim mehanizmima koji se lakše mogu kontrolisati. Ovo se ranije desilo sa Ministarstvom javnih službi, koje je pokušalo da promoviše zakon o sukobu interesa kojim bi određene odgovornosti bile prenete od Agencije protiv korupcije (APK) na Ministarstvo.

Nezavisnost od uplitanja u proces odlučivanja

Nezavisne institucije bi trebalo da direktno podnose izveštaj skupštini umesto ministarstvu ili vladi. Iako institucije moraju biti odgovorne za potrošnju javnih sredstava, one moraju ostati funkcionalno nezavisne od vlade. To znači da bi primarna odgovornost trebalo da bude prema skupštini i da bi institucije trebalo da budu oslobođene uslova da podnose izveštaje ministarstvima koji nisu predviđeni zakonom.

Vlada ne bi trebalo da ima bilo kakvog uticaja na odluke koje donesu nezavisne institucije. Uplitanje, ili pokušaj uplitanja, može da podrazumeva puno različitih situacija u kojima vlada pokušava da utiče na odluke ili ponašanje. Zagovaranje određenog načina postupanja za nezavisne institucije je pokušaj da se utiče na odluke. Na primer, NKM je često primao pisma iz ministarstva u kojima se od njega traži ili savetuje da u vezi sa određenim medijima postupa na određeni način. Pošto skupština nezavisne institucije drži odgovornim, ona naravno može da razmatra godišnje izveštaje i vidi da li one svoj posao rade ispravno; ali ako vlada lobira kod nezavisnih agencija za određene odluke u vezi sa određenim pitanjima unutar mandata tih agencija, to se može smatrati pokušajem uplitanja. Uplitanje može takođe podrazumevati odbijanje ili neuspeh institucija pod kontrolom vlade da izvrše ili primene odluke nezavisnih institucija, na primer time što bi uskratili podršku policije za sprovođenje odluke.

U toku ciklusa budžeta za 2008. godinu, nekoliko institucija je bilo suočeno sa nivoom mikro-menadžmenta u procesu budžeta koji bi mogao da ima štetan uticaj ograničavajući njihovu funkcionalnu nezavisnost. Tokom rasprave o budžetu za NKM, MEF je tražio informacije o broju kvadratnih metara kancelarije za radnike NKM; opravdanje za određena radna mesta i koeficijente za platu koje je odredio

MJS. Druge agencije su takođe imale iskustva sa sličnim nivoom mikro-menadžmenta tokom rasprava o budžetu. Dok je od vitalnog značaja da nezavisne institucije budu odgovorne za upotrebu javnih sredstava, bilo bi bolje da se takav nivo nadzora prepusti odgovarajućim skupštinskim odborima.

Konkurentna i bezbedna naknada

Pitanje visine plata je od posebne važnosti za dugoročnu održivost nezavisnih agencija, pošto one moraju imati mogućnost da privlače kvalifikovane profesionalne radnike. Mnoge institucije vrše funkcije nadzora, a u nekim slučajevima njihovi inspektori su trenutno plaćeni značajno manje nego oni nad kojima se vrši inspekcija. Takođe je važno da se zadrže službenici kako bi se razvila dugoročna stručnost i iskustvo u ovim relativno novim javnim institucijama. Na održanom Okruglom stolu čiji je domaćin bio skupštinski Odbor za budžet i finansije gde se razgovaralo o procesu budžeta, nezavisne institucije su izvestile da kada plate radnika nisu zakonom određene na konkurentnom nivou, institucije imaju problema u zapošljavanju i zadržavanju profesionalnih radnika i da sačuvaju održivu organizacionu strukturu. U prošlosti, drastična smanjenja plata su dovela do masivnog odlaska profesionalnih radnika.

TAIEX ocena je naglasila nemogućnost da se privuku i zadrže ključni profesionalni radnici na osnovu plata za javne službe kao ozbiljan problem za nezavisnost regulatornih agencija. Slično, institucije dobrog upravljanja su se suočile sa proizvoljnim smanjenjem broja radnika ili smanjenjem nivoa plata u odnosu na nivo određen u njihovim pravnim okvirima. Na primer, uprkos činjenici da je budžet za 2007. godinu predviđao ukupan broj od 35 radnika u Agenciji protiv korupcije, nakon zapošljavanja 15 radnika MEF je blokiralo sve troškove daljeg zapošljavanja.

Kako bi funkcionisale efikasno i samostalno u potpunosti, nezavisne agencije moraju biti oslobođene proizvoljnih smanjenja plata i broja radnika. One moraju takođe da imaju dovoljan kapacitet za plaćanje naknada svojim profesionalnim radnicima prema konkurentnim stopama kako bi se privukli i zadržali talentovani radnici.

Zaključci i preporuke

Nezavisna tela koja vrše regulatorne i nadzorne funkcije su ključna za nastavak osnaživanja mlade demokratije Kosova i za zaštitu njegovih mladih institucija. Sledstveno tome, zaštita nezavisnih tela je u interesu naroda Kosova i služi kao podsetnik PIS-u da se vlast mora kontrolisati kako bi se upražnjavala na odgovarajući način. Adekvatna zaštita nezavisnih tela je takođe jasan znak posvećenosti demokratskim i evropskim standardima PIS-a.

Za javnost (uključujući i medije)

- Podržavajte nezavisne institucije time što ćete izveštavati i čuti njihove probleme i u isto vreme vršiti pritisak na izabrane predstavnike da ih zaštite, a na vladu da se ne upliće.

Za Skupštinu Kosova:

- Igrajte veću ulogu u nadgledanju i sprovođenju postojećeg zakonskog okvira za nezavisne institucije;
- Pravovremeno imenujte odbore ili rukovodioce institucija i obezbedite da su visoko kvalifikovani i nezavisni;
- Preuzmite aktivniju ulogu u razmatranju i odobravanju godišnjih izveštaja nezavisnih institucija;
- Odbor za budžet i finansije bi trebalo da donosi odluke na osnovu uspešnog okruglog stola razmatrajući budžete nezavisnih institucija na godišnjem nivou i donoseći preporuke vladi u vezi sa budžetima institucija pre nego što se to podnese skupštini na odobrenje.

Za Ministarstvo ekonomije i finansija:

- Uzdržite se od određivanja poslovnih prioriteta za institucije ili od uplitanja u njihov proces budžeta. To podrazumeva takođe i stavljanje na uvid predloge budžeta za ove institucije skupštini, gde skupština može vršiti nadzor budžeta i držati ih odgovornim;
- Dodelite nezavisnim institucijama celokupan budžet;
- Povratite/održavajte broj zaposlenih u nezavisnim institucijama i dozvolite tim institucijama da objavljuju konkurse za predviđeni nivo zaposlenih.

Za Skupštinu i Vladu:

- Sastavite zakonski okvir za sve nezavisne institucije i regulatore kako bi se postavili kriterijumi koji bi garantovali njihovu nezavisnost na osnovu tri principa, (i) finansijske nezavisnosti, (ii) nezavisnosti u imenovanju i obavljanju funkcije i (iii) nezavisnosti od uplitanja u proces odlučivanja, kao i određivanje uslova njihove odgovornosti.

Aneks: Nezavisne institucije i agencije na Kosovu

Institucije za dobro upravljanje i ljudska prava

Agencija protiv korupcije (APK)

APK je 2006. godine osnovala Skupština Kosova i ima nekoliko odgovornosti, na osnovu Zakona br. 2004/34 o suzbijanju korupcije i vladinog Akcionog plana za borbu protiv korupcije, koji obuhvata: prijem pojedinačnih žalbi koje se prosleđuju nadležnim pravosudnim institucijama, istraživanje i analiza korupcije, savetovanje PIS o politici borbe protiv korupcije, istraživanje sukoba interesa, analiza izjava o imovinskom stanju viših javnih zvaničnika i godišnje podnošenje izveštaja skupštini.

Centralna izborna komisija (CIK)

CIK je 2000. godine oformio OEBS i odgovoran je za političke događaje i upravni nadzor u sprovođenju izbora za Skupštinu Kosova i Skupštine opština na Kosovu. Njena ovlašćenja su u postupku prenošenja, ali u skladu sa Rezolucijom 1244 ostaju deo rezervisanih ovlašćenja gde je Šef misije OEBS-a predsedavajući CIK.

Sekretarijat Centralne izborne komisije (SCIK)

OEBS je oformio SCIK 2003. godine kao telo odgovorno za administrativna i funkcionalna pitanja u vezi sprovođenja izbora po ovlašćenju CIK i u skladu sa važećim zakonima. SCIK je prešao pod domaće upravljanje dok OEBS i dalje daje podršku i savete.

Nezavisni nadzorni odbor (NNO)

Šef misije UN-a je osnovao NNO u konsultaciji sa premijerom 2004. godine koji rešava žalbe javnih službenika i kandidata za posao u kosovskim javnim službama; razmatra imenovanja na nivou šefova odeljenja kosovske javne službe; i sprovodi poštovanje Zakona o javnim službama na Kosovu. Kako je predviđeno u osnovnom zakonu, NNO je predviđen da bude nezavisno telo koje će podnositi izveštaj Skupštini Kosova kada prenos ovlašćenja bude okončan.

Kosovski institut za pravosuđe (KIP)

Mandat Kosovskog instituta za pravosuđe je da obučava sudije kosovskog pravosuđa i tužilaštva. Oformljen je avgusta 1999. godine kao sastavni deo OEBS-a. Specijalni predstavnik generalnog sekretara je aprila 2006. godine proglasio Zakon Skupštine Kosova o Kosovskom institutu za pravosuđe (Uredba br. 2006/23). Uz proglašenje ovog Zakona, KIP će nastaviti sa radom kao nezavisna institucija pružajući početnu obuku za buduće sudije i tužioce, osnovnu obuku za sudije porotnike, i podsticajnu i stalnu obuku za kosovske sudije i tužioce.

Komisija za pravnu pomoć (KPP)

Osnovana shodno Uredbi UNMIK-a br. 2006/36 o pravnoj pomoći, Komisija za pravnu pomoć je odgovorna za pružanje besplatne pravne pomoći licima koja nemaju finansijske mogućnosti u oblastima krivičnog, građanskog i upravnog prava. KPP je takođe odgovoran za obezbeđivanje da sve ugrožene grupe imaju pristup pravnoj pomoći, uključujući i etničke manjine, pružanje javnog obrazovanja u oblasti prava, savetovanje vlade o načinima da se pojednostave zakonski postupci i pružanje statistike o pristupu pravdi na Kosovu.

Kancelarija generalnog revizora (KGR)

KGR je osnovan 2002. godine kao profesionalno i pouzdano nezavisno telo za promovisanje visokih standarda transparentnosti, odgovornosti i integriteta u finansijskom rukovođenju javnom upravom na Kosovu. Kancelarija sprovodi godišnje nezavisne revizije svih subjekata koji dobijaju novac iz Kosovskog konsolidovanog budžeta (KKB).

Institucija ombudsmana na Kosovu (IOK)

IOK je osnovao OEBS 2000. godine. Glavne funkcije IOK su istraživanje navodnih kršenja ljudskih prava ili zloupotrebe ovlašćenja od strane javnih organa na Kosovu. Ovlašćenja IOK su skoro u potpunosti prenesena nakon povlačenja poslednjeg međunarodnog ombudsmana pri kraju 2005. godine i usvajanja nove uredbe februara 2006. godine. Za okončanje procesa ostalo je da Skupština imenuje novog ombudsmana.

Nezavisne regulatorne i tehničke agencije

Centralna bankarska služba Kosova (CBSK)

CBSK je osnovao UNMIK avgusta 2006. godine kao naslednika funkcija Službe za bankarstvo i platni promet na Kosovu koju je UNMIK uspostavio novembra 1999. godine. CBSK ima ovlašćenja da izdaje dozvole finansijskim institucijama na Kosovu te da ih takođe nadgleda i reguliše; da gaji solventnost, očuvanje i efikasno funkcionisanje stabilnog finansijskog sistema zasnovanog na tržištu; i da podržava opštu ekonomsku politiku na Kosovu uz doprinošenje efikasnoj podeli resursa u skladu sa principima otvorene tržišne ekonomije. CBSK takođe deluje kao banka i fiskalni agent za kosovske javne institucije.

Regulatorna kancelarija za civilno vazduhoplovstvo (RKCV)

RKCV je osnovan 2003. godine i reguliše pitanja civilnog vazduhoplovstva na Kosovu. RKCV obavlja svoje dužnosti zajedno sa Islandskom upravom za civilno vazduhoplovstvo (ICAA).

Regulatorna kancelarija za energetiku (RKE)

RKE je osnovan 2004. godine i zadužen je za regulisanje aktivnosti u energetskom sektoru, uključujući i električnu energiju, grejanje i gas, sa ciljem postizanja transparentnog i nediskriminatornog energetskog tržišta zasnovanog na principima slobodnog tržišta.

Kancelarija za upravljanje frekvencijama (KUF)

Upravljanje frekvencijama je rezervisano ovlašćenje Specijalnog predstavnika generalnog sekretara. KUF ima administrativnu kontrolu i nadležnost nad upravljanjem frekvencija na Kosovu. Njene funkcije i dužnosti su iznete u Administrativnom naređenju iz 2004. god.

Nezavisna komisija za rudnike i minerale (NKRM)

NKRM je uspostavljen 2005. godine i nadgleda i upravlja svim aktivnostima na terenu u vezi sa rudarstvom i vađenjem minerala na Kosovu. Pošto licencirani

eksploatatori plaćaju honorare, NKRM prikuplja neto prihod za Kosovski konsolidovani budžet.

Nezavisna komisija za medije (NKM)

NKM je osnovan zakonom Skupštine Kosova 2005. godine kao domaći naslednik funkcija Privremene komisije za medije koju je osnovao OEBS 2000. godine. NKM je formalno konstituisan avgusta 2006. godine nakon imenovanja članova Saveta NKM koji su stanovnici Kosova od strane Skupštine Kosova. NKM je odgovoran za rukovanje, regulisanje i dodelu resursa spektra radio-difuznih frekvencija na Kosovu, izdavanje licenci javnim i privatnim elektronskim medijima, prikupljanje taksi za korišćenje frekvencija za radio-difuziju i usvajanje i primenu politike radio-difuzije i drugih uredbi u vezi sa elektronskim medijima.

Regulatorna kancelarija za železnicu (RKŽ)

Uspostavljanje RKŽ čeka na proglašenje nacрта uredbe koja je podneta UNMIK-ovoj Kancelariji pravnog savetnika (OLA) 10. jula 2004. godine. RKŽ će biti uspostavljen kao nezavisno regulatorno telo.

Regulatorni organ za telekomunikacije (ROT)

Zakon o telekomunikacijama koji je usvojen 2003. godine je uspostavio ROT kao nezavisnu regulatornu agenciju odgovornu za izdavanje licenci i nadgledanje pružaoca telekomunikacijskih usluga na Kosovu, podstičući učešće privatnog sektora i konkurenciju u pružanju usluga; postavljanje standarda za sve pružaoce usluga na Kosovu i uspostavljanje odredbi za zaštitu potrošača.

Regulatorna kancelarija za vodu i otpad (RKVO)

RKVO je uspostavljen 2004. godine kao nezavisno telo koje vrši funkcije ekonomskog regulatornog organa za sva javna i društvena preduzeća koja rade u oblasti vodosnabdevanja, kanalizacije i čvrstog otpada (uključujući i sakupljanje i uklanjanje čvrstog otpada).